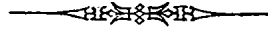

علم اخلاقدن دورتنچى جزء

ترپيدىلى خاتون

حرمتلو عالمرا اثرندن جيولدى

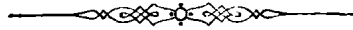
بِسْمِ
رَضَاءِ الدِّينِ فَحْرِ الدِّينِ

هر بزا بوده، وهر بر خانون فولنده، بو كتابدن بردانهسى بولنورغه تيوشليدیر.

دورتنچى طبع

طابع و ناشرلری :
'کریهوف، حسینوف و شرکاسی'

اورنبورغ

'کریهوف، حسینوف و شرکاسی' نڭ پاراواى مطبعهسى

۱۹۰۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الله تعالی حضرتى اوزىنىڭ الوفاغى بىلدىمك ايجون اوشبو عالمى بارادوب ،
حسابىز مخلوقاتىڭ آراسىدە انسانلرنى عقل ايله باشقىلردىن آيرىم ايتىشىدۇر . بو
معلوم مخلوقاتنى كوپايتىمك اوزىنىم معلوم بولغان وقتغە قدر تىرىپچە طوتىق ، اير ايله
خاتونلارنىڭ (مذكورلر ايله مونىئارنىڭ) ھەر ھرىنە مىل وىھىت ايدوب ، قاتناشوب
تىركلك فىلولرىنە باغلانمىشىدۇر . الله تعالى حضرتى ، آدم بالاسىنە عقل ايله ھلم
ويردىكى سىبىلى بو عالمىڭ تونۇكلەكنە واوشىنداق اوزلرىنىڭ دنيا و آخرتارنىدە
دەئىلى اولمقارىنە سىب اولەچق نىسەلر ايله ھم بيوروب خلاقىدىن منع ايتىشىدۇر .
آدم بالاسى نە قدر بىختلۇدركە : اول عظمت صاحىبى الله تعالى حضرتلرىنىڭ بيورمق
دەئىمىق كىيى خطاىلرىنە لائىق اولمىش ايمىش ! . . . دنيانىڭ تونۇكلەكى
و آدملىرىنىڭ دنيا و آخرتە خوش حالە اولمقلىرى ، مشروع صورتە يعنى عىدنىكاح ايله
بىلورلرىنە طوقتاممىدۇر . شرىعت بيورغانچە قوشاغان اير ايله خاتون آراسىدە
بولغان مىھىت ، (سوپىشەك) يالغۇز نىفس مرادىغىنە اولماي بلكە الله تعالى حضرتىدىن
احسان ايدىلگان مبارىك ھىر ھىدبەدۇر . چونسىكە نىفسنىڭ پادشاھلىقى قالمادىقى قارتلىق
وقتلىرىنە ياكە خىسەلك زامانلارنىدە اير ايله خاتون آراسىدە اولغان مىھىت ھىمىشەدائىم
اولور . چىنىدالارگە ايز گولك ايتىمك ھىر كىم اولسىدە اولسون گوزل تىركلك
قىلمىق كىيى راحت نىسەدە يوقىدۇر . مال صرف ايدوبى قۇبلىغان خاطرلر ، عىسكىر
چقاروب حاصل اولماغان مرادار ، گوزل خلق ايله تابلغور . ايمىدى ، بويىلە معاملەدە

اولوق، هر وقتده و هر كيم حقنده لازم اولدغنده اير ايله خاتون آراسنده بو كبي معامله بيگرا كنه تپوشلى ايدكنى سوبلرگه حاجت يوقدر.

الله تعالى حضرتندن عديه ايدلگان نكاح نعمتى بيك اعتبار ايله صاقلاب، آزغنه اولسه ده هر اورننه كبهچيلك كتورمازگه طرطوب طورمق، اير ايله خاتوننك هر ايكسبنك ارستلرينه لازم هر اشدن. حسن معاشرت، هر اشدن عدالت ايله اولوق، ديمك اولوب، عدالت ايله كوكلر برلر اورنلرنده طوردقلى حاليه عدالت يعنى حسن معاشرت اولور ايسه نكاح نعمتى هم اير ايله خاتون آراسنده كامل قوت ايله باشار. ايرلر ايله خاتونلر اچون شريعت وعقل طرفندن بيلگولنگان معلوم وظيفه لر واردر كه هر بر اير و هر بر خاتون بو وظيفه لرنى باشقارمق ايله بورچليلردن. زيرا حسن معاشرت اولماز ايسه هر برينه رعایتلريده اولماز، محبتلريك بوزلور. آدم بالاسى محبتى اولمادى كيمسه نك هر وقتده عيبنى از لر و آزغنه بر ايشى اولسه بوزينه آيتور. بو سببن آرده ظاهر بولغان دعوا و غوغانك اوچى و آخري ققاماز و بو روشده بولغان تركلكده هر اشدن قالماز.

اوشبونك اچون، عقللى تربيه لى ايرلر و خاتونلر، حسن معاشرتنى الوغ هر نعمت بيلورلر، بونى بوزه چق نرسه اوردن هر وقتده براق بورلر و بو جهندن بونلر آراسنده اولغان حسن معاشرت هم كوفندن كون محكم وادنى اولور.

بوز، بو اورنده تربيه لى خاتونلرنى تعريف ايدوب بازمق اولمهز. يازدقلى مزدن ايسه خاتونلرنك وظيفه لرى نينداى نرسه لر ايدكى اوز^(*) اوزينه معلوم اولور. اگرده خاتونلر، اوشبو اوزلرينه تپوشلى وظيفه لرنى ادا ايتمكده كبهچيلك قبلمازلر ايسه هيچ شبهه سز ايرلرينك محبت و حرمتلرينه مظهر اولورلر، دنيا و آخريته هم گوزل مكافات كورلر (*). تربيه لى خاتونلر، دنيا هميرنى تربيه سز خاتونلرغه نسبت ايله، راحتلكده كبهروب آخريته هم الوغ و منگولك

(*) معاشرت سببلرنى رعایت ايتمك، خاتونلر اچون، نه قدر لازم اولسه ايرلر اچون

آندن آرتق لازمدر. ايرلرگه خاص اولغان وظيفه لر، «عائله» اسبلو رسالده يازلمشدر.

درجه لرگه ابرشورلر. تذلری ترپراق آستنه کوملدىكى حاله اسملى هر وئنه حرمت ايله مجلسلرده سويلنور، خيردعا ايله ذكر فيلنور. بلسكه كتابلرغه بازلنوب كله چكلىرگه هم كوچرگچ ومثال ابدانوب كوسترلور. اما تربيه سز خاتونلر، تربيه سزلكلىرى سببندى دنپاده نيهه تورلى جفالرتارتوب ويماي اسم قالدروب آخرنكه كيدرلر. آللرندده راحت كورلماز، آردلرندده رحمت ايشدالماز. حسن معاشرت طوغروسند. خاتونلرنىك وظيفه لرى كوب اولسه ده باشليچه الوغلىرىنى بزلر، بو اورنده يازماز. بونلر ايسه اوشبونلردر:

۱

اعتقاد

تربيه لى خاتونلر، اولارنىك اعتقادلىرىنى بوزق طومتقىدىن كامل اعتبار ايله صافلارلر. شريعت بيورغان نرسه لرنى آچق آكلاب اعتقاد ابدوب، شريعت منع ايتكان نرسه لرگه هيچ بر اعتقاد ايتمازلر. مثلا الله تعالى حضرتى بر ويالغز، كامل قدرت صاحبي اولوب كل فائده وكل ضرر، محض آنك تدبيرى ايله اولدقنه، عالملىرى تربيه ايدوچى آندىن باشقه هيچ بر ذات اولماي هر نرسهنى بيلوچى وهر بر ايزگو(*) وياوز عمللرگه جزا و بروجى ايدكنه؛ پيغمبر محمد صلى الله عليه وسلم حق و صوكت پيغمبر ايدكنه و آنك بزارگه كئوردكى شريعتى حق اسلام شريعتى اولوب دنيا و آخرنده سعادت و بختكه سبب ايدكنه ايمانورلر.

اما سهرچى، كوره زهلك ايدوچى، كشىلر آره سنى معنوى سببلر ايله بوزوق وپا كه توزاتك اولغنداق جن و پربلردن خدمت ايتدرمكىنى دعوا ايدوچى كيمسه لرگه اصلا ايتانمازلر. بو كى ذائلر صرف آلدوچى شارلاتائلر اولدقلىرى ايچون تربيه لى خاتونلر بونلرغه ياقنى بوز كوسترمازلر، ايلورينه هم قبول

(*) ايز، ايسكى توكرده «الله» معنا سنى اولورق «گى» گو» ادات نسبتدر. ايزگو، ايزگى، الله منسوب كيمسه ديكدر. ايرانلرلك «ايزد» و خالق الخير ديدكلى «يزدن» كلمه لرى بوندن ما خود اولسه كرك.

ایتمازلر و ایشکدن اچکاری کرولربنه رضالق ویرمازلر . سحرچیگه، کورهزهگه بر خاتون اشانور ایسه آنک سببندن ابری هم آفرین آفرین اشانه باشلر بو خاتوننک پیمان اعتقادى بالالربنهده میراث بولوب قالور . آخرنده بو یورت ایچنک ایمان و اعتقاد قالماز بلکه هر نرسه دن شک شپهگه نوشوب و نپام فورقوب بر خیال ایچنده طوررلر . بو یورتنک حالی آق فورت توشکان اومار تاغه اوخشار .

۲

اطاعت

تربیه لی خاتونلر شریعت و عقلمه خلاف بولماغان اورنلرک جمله سنک اوزلر بنگ ابرلربنه اطاعت قیلورلر . چونکه خاتون اوستنک ابرلرنگ کوب و شول نسبتک اولوغ بولغان حقاری واردر . الله تعالی نك رضاغنی امید ایتمک و آخرنک شادلق کوتکان خاتون ایچون ابر ایله گوزل معیشت ایتمک و سوزلرینی جانی و تنی ابله دغلاب اطاعتلی اولمق تیوشلیدر . بونک خلافتک بولغان خاتون دنیاده اوکنور ، آخرنک بلکه فورقنچ جزاء کورر . رسول اکرم افندمز صلی الله علیه وسلم نك « ابرینی رضا ایتمکی حالک وفات بولغان خاتون اوچماخقه کرر » دخی « بپش وقت نمازینی اوقوغان ، فرض روزه سنی طوتقان ، اوزینی نامحر ملردن صافلاغان ، لیرینه اطاعت ایتمک خاتون الله تعالی نك اوچماخنه کرر (*) » و دخی « اگرده بنده لرگه سچک ایتمک شریعتمزده درست اوله ایدی ابرلربنه سچک ایتمک حقنک خاتونلرغه بیورر ایدم » دیگان سوزلرندن ابرلرگه اطاعت ایتمک خاتونلر ایچون اولوغ بورچ ایدکی همده اطاعتلی خاتونلرک کیلچک کونلری بیک راحت اولنه چغنی معلوم اولور . ابرندن رخصتسز طوتقان نفل روزه سی ایچون خاتون ثوابدن محروم اولاجغی اوشنداق گناه اولمادغی حالک رخصتسز چغوب یورگان خاتون قایتوب کرگانگه

(*) ایرگه اطاعت ایتمکنی بنای اسلامدن اولغان نمازم روزه ایله یناشه ذکر ایتمکله اطاعتک اولوغ بر اش اولنه چغنی معلوم اولور .

قدر فرشته ارک لعنتی آستنده اوله چس حفتک دغی حدیثار روایت ایدله شدیر .
اوشبوسبب ایچون، هر نه قدر یاقنی حتی که آنا و آناسی اولسون خسته لنوب
جان ویرمک وقتنه اولدوقی حاله ایرندن اذنسر کیمک خاتونلر ایچون منوعدی .
حال بویله اولدغنده شریعتکه خلاف اولمغان اورنلر ده هر وقتده ایرلرینه حرمت
و اطاعت اوزرنه اولوب هر اوزدرهق لازم اولور . خاتونلرنک شهرتلی و شرفلری
ایرلرینه اطاعت ایتمک ، سعادتلی ده پورت اهللی گوزل باقمقدن عبارتدر .
تربیهلی خاتونلر خلقسزلق ایدوب ایرلرینک ساچ و سقاللرینی وقتسز
آغارتمقدن ، اوپکهلی وقتلرنک قارشو سوز سویلمکدن و مرادینه خلاقلق ایتمکدن
بار طاقتلری ایله صافلانورلر . برابر نه قدر خلقسز و آچوچان اولسه ده اولسون ،
خاتونی تربیهلی اولور ایسه اوز وظیفه سنه رعایت ایدوب ایرلرینک خاطرینی
خوشلندره بیلور . طرشوی و اجتهادی سببلی ایرلی ایله گوزل کورن اوتکاررکه موفق
اولور . کورکام ترکک ده اوشبودر . یوزلر ایله آدملر نك کوچی ینمگان بر خدمتنی
کورکام خلق ، کامل قیلور . ماللر ایله صانلوب آلتیغای خاطرار ، حسن خلق ایله آلتور .
تربیهلی خاتونلر گرچه ایرلری ملککاررکه حکم ایتکان پادشاهلر و علماری دریا
اولغان استاذلر ده اولسون اوز وظیفه لرینی بیلوب حرکت ایدولری الفت ادبلرینه
رهایت قیلولری ، اخلاص ایله اطاعت و حرمت کوسنولری سببلی ایرلرینک کوکلرینی
نابا آلورلر ، بونک ایله گنه قالمای ایرلرینی اوزلرینه حتی بنده قیل بیلورلر .

۳

ایر یاقنلرینه رعایت

تربیهلی خاتونلر ، ایرلرینک آنا و آفالرینه ، بالالرینه و قارنداشلرینه ، نه قدر
اولسه ده اولسون دوستلرینه رعایت ایدوده کیمچیلک قیلامازلر . کشینک کوکلنی
تابیق آنک دوستنی دوست و دشمننی دشمن بیامک ایله اولور . بونک خلافتجه
یعنی دوستنی دشمن و دشمننی دوست بیامکره کوکل تابیق دعراسنی ایتمک صرف

بالغان بىر نىسە اولوپ قالور. حتى كه دوستىڭ اتنى دە باشقە انلردىن آبروم باقىن كورمك تېوشىلى دېمىشلر. ايمىدى عادى ايكى كېمىسە نىڭ آراسىنە بولغان دوستلىقنىڭ شىرطلىرى بو درجەدە اولور ايسە هر وقتە ايرىنىڭ كوڭلىنى تابىق اوستىنە بورچ اولغان بىر خانون ايچون ايرىنىڭ ياقىنلىرىنە نە قدر رعابت وحرمت اينەك تېوش اولە پىغنى هر كىم آڭلار، واقعا الله تعالىدىن قورقو هم ايمىدى اولغان بىر مسلمان اوزىنىڭ ياقىنلىرىنە خصوصا آنا و آناسىنە قېلىغەچق حرمتلىرىنى خانونىڭ غايطى ايچون ھېچ وقتە فدا ايتماز. فرض ايتىدك بىر اير، اوزىنىڭ تىرىپەسزلىكىدىن و آدمچىلىقى يوقلىقىدىن ياقىنلىرىنە حرمت ايتەكلىنى كوڭلنە كىتورماسون لىكىن خانونى تىرىپەلى اولور ايسە اوزى رعابت ايدودىغىلىش ايرىنى بويىلە رعابت ايتەك بولنە توشور. ايچون اوڭقايىنى قاراپ توشور. كېرتەلر كى بىر بىرنە قوشلغان و بىنالىر كى بىر بىرنە ياقىنلىقى اولغان سېبىلى شىرىعتىزدە كورشىلر كى قىللىرى بىك الوغ اولدىغى حالە بىر چاق و بىر قان اولغان ياقىنلىر كى حرمتلىرى نە قدر الوغ اولە پىغنى هر كىم اوزى نىڭ ايتىسون! . . . اوشبونىڭ ايچون ايرىنىڭ يتىم بالالىرىنى اوز بالاسى مىثالدىك بىخىشى تىرىپە ايدوب طونىق و اوسىرمك، خانونلر غە تېوشىلى بىر اشىر. بونىڭ بىر ايرىنە الله تعالى حضرتىدىن ثواب و رحمتلىر آلورغە لائق اولنەچقى كېى ايرىنىڭ رضالىقى هم بونىڭ ايله حاصل اولور. كىشى نە قدر قاننى كوڭلى و آچى سوزلى اولسە اولسون اوز بالاسىنىڭ باشقىلر طرفىدىن خىدارلىرىنە رضا اولماز. بعض بىر اوڭى آنالىر طرفىدىن بالالىرى ظام ايدىلدىكەنە آنالىر كى آغز آچماي تىك طورولرى رضالىقلىرىنە يا كە بالانى سو مادكلرىنە و خانوننى آندىن آرتق كوردىكەنە ھلامت اولماز. بىلكە بونىڭ ايكىنچى بىر ھكىمتى اولور. فرض ايتىدك بىر آنا اوزىنىڭ يتىم بالاسىنە قاراو ايله خانوننى آرتق يارانسون خانوننىڭ آچى سوزلىرى آغولى كىزلىرى و مەھىتىز يودىقلىرى آستىنە بالاسىنىڭ ايزلويىنە قاينىغودە ايتىماسون لىكىن يتىم بالانىڭ آھ دېگانى ايشىدوچىمى يوق؟ يا كە كوزىدىن نوشكان تامچىلىرىنى كور وچىمى يوق؟ البته بار. بونىڭ ايچون بىر كون اولور اوزىنىڭ ھەللىرىنىڭ الوغ و كېچوكلرى ھقنىدە بونىڭ خانون بىرام بىرام جواب و بىر، بورچىغە و بىرگانلىرىنى بىلكە ايكىنچى ايدىرپ قايتاروب آلور.

بېنېم حقى سو دگل سىگماز، بېل دگل اوچماز!... حالبوکه اوگى بالارىنى گوزل تريبه ايتكان خاتونلر، ايرلرى طرفندىخ رعايت ايدلمكە و آرتق محبتلى تركك ايتمكده ايدكلرى تريبه اهل معلوم اولمشدر. اوگى بالارغه شفقتسز اولغان خاتونلر، خاتون دگل برتقچلردر. اوز بالارينىڭ، ايكنچى بر قاتى باغرىلى خاتون طرفندىن جبر ايدلدكنى كوز اوگنه كوروب قاراغان هر بر خاتون، بو سوزنىڭ راست ايدكنه اشانور. يتيملرگه ظلم ايتك و شفقتسز، عامله كرسنرمك الوغ بر گناه اولوب، بو ايسه بالىگىز اوگى آنالارغه غنه خاص اولماي بلسكە اوگى آتالار وجهله باقتلرغه وقار اوچبلرغه هم بر ايردر. « الله تعالى حضرتينىڭ سوگا نى : ايچنده بېنېم اولوبده حرمت ايدلگان او ، دشمنى : ايچنده بېنېم اولوبده جبر ايدلگان او » دېگان سوز رسول اكرم صلى الله عليه وسلم دن روايت ايدلنه در (*). بونده ايسه كوزى آچق مسلمان ايچون الوغ عبرت اولسه كرك. ايمدى سوزنىڭ فسقهسى اوشبودر: ايرايى محبتنى محكم اورناشدرر ايچون بالاسنه رعايت ايتمك، آنا و آناسنه و باشقه ياقن قارنداشلارينه حرمت فيلهق قدر كوچلى سبب هيچ اولماز. شونىڭ ايچون تريبهلى و عقللى خاتونلر، بونى بىغشى بيلوب بولى ايله بورلر و بوعلملرى ايچون دنبالقده راحت و آخوتده بىغشى جزالرينى اوزلرى كورلر. واقعا بو دنباده ايتكان بىغشلىق و بىمانلق مواده غى بولوت مثالنده نارائوب پوغالوب كېتماز بلسكە هر ايچنده ايهسنه كېرو قايتوب كلرر. آنا و آنا سنه خدمت ايتكان كېمسه نىڭ اوزينه هم بالاسى خدمت كوسورر. قاين آنا ايله قاين آناغه خدمت ايدرگه آورسنوب ايرىنى چىتكە آيروب چقارتقان كېلوتنىڭ اوز كېلوتنى هم بعينه اوشبو اشنى قىلور. نه ساچسەڭ شونى اوررسىڭ! . . . . .

(*) مشكات المصابيح باب الشفقة والرحمة على الخلق .

۴

صحبت

تربیه‌لی خاتونلار، یخشی و کورکام خلقلو خاتونلار ایله صحبت ایدوب، اوصال خلقلی خاتونلار صحبتندن نفرت ایدرلر و براق اولورلر. چونسکه یغشیلر ایله صحبت اینمک و آنلر ایله ایدش اولمق یغشیلقنه سبب اولدغی کبی اوصاللر ایله صحبت اینمک و آنلرغه یولدش اولمق بوز و قلقه سبب اولور. اوصال خاتون، خاتون دگل بلکه شیطاندر. شول سببدن بوندای یمان خلقلی خاتونلرغه یاقتی یوز و یرمک و آنارنی ایشکدن کرتمک درست اولماز. شیطان ایله دوستلندن فائده چقماز. « اوزم یغشی اولغان صوڤ آنک یمانلغندن بئگانه ضرر؟ » دینلماسون! آنک ضرری وارلقی قویاش کبی آشکلدر بونک ایسه هیچ بر خاتونک شبههسی اولماسون! آدم بالاسینک مالنی بیلیمک کرک اولدغنه الک الک: « دوستلری کیملر؟ ... » دیو دوستلرندین صورلرلر، دوستلری و قاتناشقان کیمسه لرینک یغشیلقینه یمانلغنه قاراب بو کیمسه حقدک بر حکم چقارلر. حقدنه بویله حکم ایدلمک ضرر دگلک نهدر؟! ... نگرمانگه کرگان کیشیگه اونی، قزان تیره منک یورگانگه قارهسی یوغار. حالبوکه یمان خاتونلرده اولغان حیل و مکر لرگه شیطانلر حیران قالمقندر! ... شونک ایچون بوکبی خاتونلر ایشکدن آدلاب کررلر ایسه اش بتدی دیمک درست اولور. بیچاره آدم بالاسی نه قدر عقلی ونه قدر یغشی اولسه ده اولسون سوزگه ایشانهوی، خصوصاً: « سنک حقدنه فلان کیمسه بویله وشوبله سویلادی » دیگانلرگه قولاق صالح ایله مینلادر. هر نه قدر ایشاناسی ده کلماسون دکلامقندن اوزینی هیچ منع ایله آلماز و بو وقتک نه قدر زمانی اوتدکنی ده سیزماز. یمان خاتونلر ایشکدن آدلاب کررلر ایسه البته اشنی اوشبو تریب ایله باشلارلر. دوستلقلری کامل درجه ده اولغان ایر ایله خاتون آره سنی بوزمق تمام سلامت کیمسه لرنی بور تورلی سوز سویلاب قورقوتوب خسته لندرمک، اف تی ایدوب ایم تم قلوب صافی کوکللرنی ایشاندرمق، بو کبی یمان کسب ایدوب یوروچی اوصال خاتونلرک بکل ایشلر یدر (*).

(* عربلرک ساحره خاتون مم «نغاثات» دینکاری خاتونلر اوشبو روشلی خاتونلردر.

۵

سر صاقلامق

تربيهلى خانونلر كرك الوغ و كرك كېچوك اواسون، اوز اېرلرېنك سولرېنى باشقەرلرغە فاش قېلودن (سويلاودن) بېك صاقلانورلر . سرى فاش، اولغان كېسە مەزىنە بېك مشقەت ايله ايرشور بلسكە كوپ وقتدە ايرشەدە آلاماز . شونك اېچون سرنى باشقەرلرغە بېلدر مك صرف بر ضرر اولور . سرنك صندىن كوكل و آچقې دە دېلر . صندق آچقېنى بېغشى جېمغان و كوكل آچقېنى (دېلنى) بېغشى طېمغان كشى شېهە سز احەقدىر . عالېوكە سر صاقلانلوق شرىمەز قاشنكە مە الوغ عېلدر . اېمى اش بويە اولدىنى دالە نېچوك اولسە دە اېرېنك سرنى بېلوب دە بېغشى صاقلانماي بلسكە چېنلرگە فاش قېلوچى خانون مە اېرېنە مە شرىمەكە خېانت اېتمەش اولور . اوزېنك سرنى صاقلانمايچە اېكنچى بركېسەگە سويلاپ « سزاغنە اېندم زىنهار كشىگە سويلامە! .. » دېگان كشى، دنبادە اولغان اېكى احەقك برسى اولور . چونكە اوز سرى اولدىنى حالسە ، صاقلارغە قدرنى يتشە آلماي سويلادىكى حالە سويلىنلەش كشىنك بونى صاقلارغە نېچوك كرىچى يتسورن ؟ ! . . . بو ايسە اولەچق نرسە دگلىر . كشىنك بوزار اېل آلنونى صاقلانماق كېكەنەگە سرنى صاقلانماق بىنكل دېمىشلر . سر صاقلانماق سېزلىگان كېسەگە انابت اېدلەز ، خلق آره سندنە اعتبارى دە قالماز . شونك اېچون اېرېنك سرنى باشقەرلرغە آچوچى خانوننك خانون اولوب طورمقى لائق اولماز .

واقعا بر اېر ، خانونېنك بو يمان خلقنى سېزوب : « بوگا بېلدرگە بار اىماي اېكان ! » دېە دشمنندىن صاقلان درجە دە سرنى خانونندىن صاقلان يورر ايسە آنلر ك اېرلى خانونلى اولوب دنبادە تركل اېدولرنك نە كىلى لذت قالور ؟ ! . . . سر صاقلانماق خانونلرغە اېرلىرى اختيارسز محبت قېلور زىنهارانورلر شونك اېچون اېرلرېنك سولرېنى بېغشى صاقلانماق، تربيهلى خانونلر كرك كركلى بورچلرېدر .